

TALVISOTA KUHMOSSA

KEVYTOSASTO von ESSENIN SOTAPÄIVÄKIRJA KUHMON RINTAMALTA

(Kevyt Osasto 9)

Alkuperäisestä sotapäiväkirjasta luettavaan muotoon muokannut

Matti Halonen 2014

P 3535**Kev.Os v. Essen****SOTAPÄIVÄKIRJA****5.12.1939 – 27.1.1940**

5.12.1939	15.00	Komppanian kuormaus junaan Oulussa.
	20.35	Lähtö Oulusta.
6.12.1939	10.25	Juna saapui Nurmekseen.
	12.15	Komppania sai käskyn siirtyä Jonkerinjärven luoteispäähän missä sen tehtävänä on suojata rykmentin oikeata sivustaa. (JR 25).
		Komppanian marssijärjestys: Ratsuväkijoukkue, kahta joukkuetta ja konekiväärin puolijoukkuetta vetäen, joukk. patr, rehu, suksi, kenttäkeittiö ajoneuvot. Loput komppanian osat tulevat reservinä takana hiihtäen.
6.12.1939	12.20	Komppania ruokaili ja hevoset juotettiin.
	12.20	Komppanian vahvuus 8+34+214 miestä.
	12.20	Sää: - 1 astetta, pilvinen.
	16.35	Tilanneilmoitus saapui.
	20.35	Komppania saapui Kolkonjärvelle. Miehet ja hevoset ovat aivan poikki, jälkeen jäi noin 30 miestä. Syynä viivästymiseen ja väsymykseen oli pitkä junamatka, kiireellinen junasta purkaminen sekä ruokailu.
		Luutnantti von Essen lähetti partion ottamaan yhteyttä osastoon, joka oli Saari....? (epäselvä sana) Partion vahvuus 1+2 johtajana ratsumies Haanpää. Yhteys otettiin 8.12 klo 02.00.
7.12.1939	05.30	Komppania ruokaili.
	06.20	Marssi käsky: Komppania siirtyy Jonkerinjärvelle, järjestyksessä kolmas joukkue ja yksi konekivääri. Sen jälkeen muu osa komppaniasta, käsihevoset ja kuormasto kersantti Räkkeen johdolla. Osastoa suojaa kaksi ratsuväkiryhmää.
	10.50	Eversti (Everstiluutnantti) Vuokko kävi Kolkonjärvellä ja totesi komppanialle annetun tehtävän mahdottomaksi.

- 12.25 Komppania sai uuden käskyn, jonka mukaan sen oli siirryttävä Valamajärven ja Tolkeen väliseen maastoon. Komppania asettaa joukkueen Koivujoen linjalle ja ottaa yhteyden Valamalla olevan osaston kanssa, sekä varmistaa. Loput komppaniasta siirtyy autoilla Teljonvaaran maastoon. Konekiväärit seuraavat autoissa. Polkupyöräkomppanian (Pp) ajoneuvot seuraavat yksikköjä. Marssi noin 46 km.
- 14.00 Ratsuväkijoukkue (Rv) lähti Koivujoelle.
- 14.20 Ensimmäinen joukkue lähti Teljonvaaraan.
- 17.00 Toinen ja kolmas joukkue sekä toimitusjoukkue lähtivät Kolkonjärveltä Teljonvaaraan.
- 8.12.1939 02.00 Komppania vedettiin majoituspaikkaan Tolkeen kansakoululle, missä se alistettiin Raappanalle.
- 7 ja 8 päivän välisenä yönä kuului kovaa kivääri-, ja konekivääriammuntaa Nurmijärven suunnalta. Tiet ovat huonossa kunnossa.
- 02.00 Sää: - 10 astetta, tähdessä.
- 06.00 Sää: - 20 astetta.
- 06.00 Komppaniassa herätys, jonka jälkeen ruokailu.
- 08.00 Komppania marssivalmiina. Miehet ja hevoset ovat ruokailleet. Mieliala on reipas ja iloinen.
- 11.30 Ruokailu.
- 15.00 Komppanian päällikkö sai käskyn varmistaa osasto Raappanan vasenta sivustaa, sekä olla valmiina vastaiskuun. Komppania alistettiin luutnantti Korhoselle.
- 16.50 Kevyt Erillinen komppania ruokaili. Koko komppania siirtyi Savijärvelle.
- 19.10 Luutnantti Tiesmaa toi käskyn: Kevytkomppania siirtyy viipymättä autoilla Latvajärvelle.
- 9.12.1939 06.00 Kevytkomppania saapui Mujejärvelle, paitsi sen kuormasto, joka sai käskyn lävätä Kolkonjärvellä.
- 06.00 Osasto Essenin kuormasto joutui pieneen taisteluun vihollisen kanssa Lehmävaarasta itään johtavan tien varrella. Lehmävaarasta noin 8 km päässä. Yksi mies kaatui ja yksi mies on kateissa, yksi mies myös haavoittui jalkaan. Taistelussa kolme miestä joutui kateisiin, joista kaksi ilmoittautui myöhemmin, myöhemmin kolmaskin palasi.
- 10.45 Kevyτοςasto sai käskyn siirtyä autoilla Kolkonjärven eteläpuolelle Lehmävaaraan, jossa ilmoitettiin olevan noin 30 miehen vihollispartio.
- 11.30 -16.30 Osasto Essen valmisteli puolustusasemia Kolkonjärveltä etelään johtavan puron varrelle. Sillat ja tiet miinoitettiin ja murrosteen suunniteltiin.

- 16.30 Aloitettiin partiotoiminta Tolkeen tien suuntaan.
- 10.12.1939 07.30 Osasto Essen siirtyi Mäntyjärven linjalle ja asettui puolustukseen.
- 12.00 -16.00 Osasto Essen järjesteli puolustusasemia Mäntyjärvestä noin 4 km länteen olevalle purolinjalle.
- 15.30 Osasto Essenille alistettu pioneeriryhmä oli suorittamassa miinakentän miinoittamista kun yksi miinoista räjähti. Yksi kersantti menetti henkensä, minkä lisäksi yksi vänrikki haavoittui vaikeasti.
- 11.12.1939 07.15 Herätys.
- 08.30 -16.00 Osasto Essen valmisteli puolustusasemia, miinoituksia ja siltojen räjäytyksiä.
- 12.12.1939 10.40 Osasto Essen sai käskyn, jonka mukaan polkupyöräkomppania siirtyy Mujejärven pohjoispuolelle, noin 12 km, Kannas nimiseen paikkaan. Komppania koottiin ja ruokaili.
- 13.00 Komppania lähti autoilla Lemivaaraan, josta jatkoi matkaa hiihtäen. Ratsuväkijoukkue ja konekivääripuolijoukkue jäivät valmistelemaan asemia ja vastaanottoasemia.
- Sää: Pilvinen.
- 13.12.1939 08.30 Ratsuväki ja konekivääripuolijoukkue suorittivat varustustöiden parantamista. Tiedustelua suoritettiin koko ajan Tolkeen suuntaan.
- 13.30 Ratsuväkijoukkue ja konekivääripuolijoukkue suorittivat asemien koemiehityksen. Koko aamupäivän ajan kuului tykistön ammuntaa (Muhoksen ?) suunnalta.
- 13.30 Sää: - 7 astetta, pilvistä.
- 14.12.1939 Ratsuväkijoukkue ja konekivääripuolijoukkue suorittivat asemien parantamistöitä.
- 15.12.1939 Ratsuväkijoukkuejoukkue ja konekivääripuolijoukkue suorittivat asemien parantamistöitä.
- 16.12.1939 Samoin kuin edellisinä päivinä, minkä lisäksi kunnostettiin taempia asemia ja raivattiin maastoa.
- Sää: -5 astetta, pilvistä.
- 17.12.1939 09.58 Osasto Essen sai ilmoituksen, että yksi vihollisjoukkue on edennyt Katajavaaraan. Lähetettiin partio 1+4 tiedustelemaan Katajavaaraan. Johtajana alikersantti Pennanen.
- 11.10 Vänrikki Helojoelta tuli ilmoitus, että se on kosketuksessa noin joukkueen vahvuisen vihollisen kanssa Koivujokilinjalla.
- 15.05 "Ahven" ilmoitti, että vihollisia on noin yksi komppania. Samoin "Ahven" ilmoitti alistavansa osasto Essenille neljän konepistoolimiehenryhmän.

- 16.25 Luutnantti Nisulalta saapui ilmoitus, että vihollisia on noin kolme joukkuetta vahvistettuna kahdella konekiväärillä. Vihollinen etenee Jonkeri – Nurmijärvi maantien suunnassa. Vihollinen kärsi huomattavia tappioita Katajavaaran tasalla. Vajaa Helajoen joukkue viivyttää vihollisen etenemistä ja vetäytyy samalla Viekkiin päin.
- 18.00 Neljän konepistoolimiehen ryhmä ilmoittautui Essenille, johtajana alikersantti Kautiainen.
- 18.35 Edellä mainittu partio jatkoi matkaansa Nurmijärven tielle tehtävällä toimia vihollisen selustassa.
- Sää: + 1 aste
- 18.12.1939 07.00 Sää: + 1 aste, nuoskaa
- 12.05 ”Ahven” ilmoitti, että Pyhtilän komppania siirtyy Tolkeen tielle.
- 12.15 Kuului tykistön ammuntaa Tolkeen suunnalta.
- 12.30 Partio Pennanen palasi ja ilmoitti omien joukkojen olevan taistelussa vihollisen kanssa Koivujokilinjalla.
- 14.15 Lähetin tuomana tuli ilmoitus Nurmijärven tieltä. Vihollinen hyökkää vahvoilla voimillaan, joilla on tukena neljä jalkaväkitykkiä ja neljä konekivääriä. Omat joukot ovat polttaneet Tolkeen kansakoulun ja ilmatorjuntavalvonta-aseman. Joukot vetäytyvät Viekkiin päin.
- 15.20 Lähti partio, 1+1, tiedustelemaan kulkeeko tietä Tolkeesta Tiaisenvaaraan ja jos kulkee, niin minkälainen se on.
- 17.45 Komppania Pyhtilä saapui suksilla hiihtäen Osasto Essenin luokse. Yöpy-mispaikalla, joka oli Tolkeen tienhaarassa, ruokittiin hevosia. Muutamia ratsumiehiä oli kääntynyt Takaisin Tolkeen tieltä. Puhelinjohdot oli katkaistu.
- 19.12.1939 18.00 Komppania Pyhtilä sai käskyn edetä Lieksan tienhaaraan ja asettua väijytys- asemaan ja ottaa yhteyden Nisulaan.
- 18.00 Komppania Taskila alistettiin luutnantti Essenille. Se sai käskyn edetä Tol- keesta länteen olevalle pitäjän rajalle ja ottaa yhteyden siellä Pyhtilään. Ratväkijoukkue ja konekivääripuolijoukkue jäi edelleen puolustusasemiinsa, Mäntyjärvestä länteen, noin 4 km päässä olevalle purolinjalle. Komppaniaa vahvistettiin neljällä konekiväärillä.
- 20.12 Koko aamupäivän ajan, Pyhtilän komppania oli taistelussa vihollisen kanssa Nurmijärven maantiellä Matojärven tasalla. Mukana oli myös komppania Nisula.
- 21.55 Pyhtilän komppania sai käskyn, jonka mukaan Pyhtilän on heti edettävä Kylyvaaraan Puittilan kautta ja osallistuttava hyökkäykseen.
- 20.12.1939 15.00 Vihollinen teki kovan tykistö-, ja konekivääritulen tukemana läpimurron, noin

neljän kilometrin päässä, Matolammen pohjoispuolella. Osasto Pyhtilä ja Nisulan komppania vetäytyivät Heikkilänvaaraan. Vihollisen läpimurto onnistui siitä syystä, että vänrikki Helojoki haavoittui ja joukkue jätti asemansa. Pyhtilän komppanian päivän taistelu oli onnistunut edetessään Kylyvaarasta etelään. Taistelussa haavoittui kuusi miestä ja kaksi miestä kaatui tähän mennessä.

19.00 Komppania Pyhtilä saapui Heikkilänvaaraan jossa ruokaili.

Käydyssä Kylyvaaran taistelussa kaatui kevytosaston polkupyöräkomppaniasta kaksi aliupseeria ja viisi miestä. Yksi aliupseeri ja viisitoista miestä haavoittui ja kateissa oli yksi aliupseeri ja seitsemän miestä. Kaikki kadonneet palasivat myöhemmin.

Sää: -20 astetta.

Lutnantti Eloranta antoi käskyn Nisulalle irrottaa yksi joukkue oikealta ja iskeä sillä vihollisen sivustaan, joka tehtävä onnistuikin ja vihollinen löyettiin. Vihollinen kärsi suurta mieshukkaa ja myöhemmin koko pataljoona tuhottiin. Vihollisen tappiot: Kolme kuoma-autoa, kuormasto, 50 tykin ammusta, yksi konekivääri, kaksi pikakivääriä, kaksi tykkiä, noin 300 kivääriä ja noin 70 vankia.

23.10 Radiolla tuli käsky: Kaikki joukot viipymättä Kylyvaaraan. Joukot olivat väsyneitä ja jalkineet märkinä, josta johtuen tapahtui useita jalkojen pale-tumisia. Tiedon jälkeen annettu käsky peruutettiin.

Sää: - 20 astetta.

21.12.1939 06.30 Osasto sai käskyn edetä Tolkeeseen ja olla valmiina hyökkäämään Puittilan-vaaraan. Pyhtilän komppania lähti liikkeelle klo 07.30. Pyhtilän komppania ei avannut vihollisia. Komppania yöpyi Tolkeessa.

Sää: - 20 astetta.

22.12.1939 14.00 Pyhtilän komppania saapui noin 4 km Mäntyjärveltä länteen olevalle puolus-tuslinjalle.

18.00 Ratsuväkijoukkue siirrettiin Tolkeeseen ja Taskilan komppania Tolkeesta siirrettiin Pyhtilän taakse.

Sää: - 10 astetta. Lumisade.

23.12.1939 13.00 Ratsuväkijoukkue sai yhden vihollisvangin Tolkeesta. Vanki lähetettiin sota-poliiseille kuulusteltavaksi Nurmekseen.

24.12.1939 06.00 Joulunaatto. Sää: -12 astetta.

12.00 Muutamia tykinlaukauksia kuului Kivivaaran suunnasta.

Ratsuväkijoukkue suoritti tiedustelua Valamajärven suunnalla aina valtakun-nan rajalle saakka. Osasto ei ollut kosketuksessa viholliseen. Rajan takaa kuului hyökkäysvaunut surinaa, joka partion ilmoituksen mukaan vaimeni ja häipyi venäjälle päin.

25.12.1939		Sää: - 36 astetta
		Päivä oli rauhallinen
26.12.1939	13.00	Sää: - 20 astetta.
		Rauhallista. Komppania Pyhtilä, sekä kuormasto ja konekiväärin puolijoukkue siirtyivät Mäntyjärven linjalle uusiin puolustusasemiin.
27.12.1939		Valmistettiin uusia asemia Mäntyjärven linjalla.
28.12.1939		Pyhtilän komppania ja konekivääripuolijoukkue tekivät puolustusasemia. Pioneeriryhmä rakensi piikkilankaesteen puolustuslinjan eteen.
29.1.1939		Samaa kuin edellisinäkin päivinä.
		Keuytosaston vahvuus 7+31+158. Kuluma 1+2+17. Ratsuväkijoukkue on Tolkeessa ja suorittaa yhtenäistä tiedustelua pohjoiseen ja Valamajärvelle. Ei ole saanut kosketusta viholliseen.
30.12.1939		Osasto valmisteli asemiaan.
		Sää: -15 astetta.
31.12.1939		Sää: - 20 astetta.
		Valmistettiin ja varustettiin puolustusasemia.
1.1.1940		Uusi vuosi
	04.00	Joukkue Haapalainen lähti kapteeni Nurmelan johtamana maaston tiedusteluun Viekin ja Saunajärven suunnille. Muu osa komppaniaa jäi valmistelemaan puolustusasemia.
2.1.1940	06.00	Kev. Os. 9:n taisteluvahvuus on 7+26+145. Ratsuhevosia 48 ja kuomahevosia 25.
3.1.1940		Komppania ja konekivääripuolijoukkue valmistivat asemia Mäntyjärven linjalle.
	10.30	Partio, joka oli lähetetty ratsuväkijoukkueesta Tolkeesta Valamajärven kautta valtakunnan rajalle, oli kuullut kovaa ammuntaa rajan toiselta puolelta.
	23.30	Kapteeni Nurmela ja joukkue Haapalainen palasivat maastontiedustelusta. Joukkue oli kohdannut vihollisen vahvoja varmistuseliimiä Saunajärven ja Lieksan tien välisessä maastossa 2.1.1940. Saunalammella, jossa vihollinen oli väijyksissä, joutui partiomme, jonka vahvuus oli 2+3, vihollisen tuleen. Partiosta kaatui kaksi miestä klo 14.30 aikaan.
4.1.1940		Ei erikoista. Sää: - 25 astetta.
5.1.1940		Ei erikoista. Sää: - 25 astetta.
6.1.1940		Ei erikoista. Sää: - 35 astetta.
7.1.1940	12.30	Luutnantti Essen sai puhelimella käskyn: On lähetettävä taistelupartio kersant-

ti K:n johdolla Sivakan suuntaan. Tehtävällä ensi yön aikana on pyrittävä yllättäen tuhoamaan Lieksan tienvarressa olevat vihollisen vartiot. partion vahvuus 1+2+12, varustettuna kolmella konepistoolilla.

Sää: - 30 astetta.

8.1.1940		Valmistettiin asemia Mäntyjärvellä.
9.1.1940		Samaa kuin 8.1.1940
		Ratsuväkijoukkue on suorittanut partiointia Jonkerin ja Valamajärven suunnille.
	22.20	Palasi 7.1.1940 lähtenyt partio Kautiainen joka oli Kyläniemessä kohdannut noin kahdentoista miehen vihollispartion, jota partio ei saanut tuhotuksi. Yksi Kautiaisen partio mies kaatui Kyläniemen kahakassa 8.1.1940.
10.1.1940	08.00	Sää: -6 astetta.
		Puolustusasemien parantamista ja ratsuväkijoukkueen partiotoimintaa Jonkerin suuntaan.
11.1.1940		Samaa kuin 10.1.1940.
12.1.1940		Samaa kuin 10.1.1940.
13.1.1940		Kev. Os.9:n taisteluvahvuus 7+31+163 miestä. Määrävahvuus 8+36+253 miestä, jossa on myös yhdistettynä kevyen osaston kolonna.
14.1.1940		Sää: - 18 astetta.
		Suoritettiin asemien parantamista ja varustamista.
15.1.1940		Sää: - 32
		Ilmahälytyksiä ja asemien parantamista.
16.1.1940	08.00	Sää: - 33 astetta.
		Ilmahälytyksiä ja asemien parantamista.
17.1.1940	08.00	Sää: - 31 astetta.
		Asemien parantamista.
18.1.1940	08.00	Sää: - 28 astetta.
	15.50	Tuli puhelinsanoma: Luutnantti Essen ja ratsuväkijoukkue siirtyy 18.1.1940 illalla Kannakselle.
	19.00	Ratsuväkijoukkue lähti Tolkeesta Kannakselle. Pyhtilän komppania ja konekivääripuolijoukkue sai käskyn siirtyä Tolkeeseen ja siitä yksi joukkue Teljonvaaraan.

19.1.1940		Ratsuväkijoukkue saapui Kannakselle ja sai sieltä käskyn mennä Lapiovaaraan jossa tehtävänä on vartiointi. Vihollisen lentotoiminta on erittäin vilkasta.
20.1.1940	08.00	Sää: - 30 astetta. Vihollisen lentotoiminta on erittäin vilkasta.
21.1.1940		Samaa kuin 20.1.1940.
22.1.1940		Samaa kuin 21.1.1940 Sää: - 20 astetta.
23.1.1940		Sää: - 20 astetta. Vihollisen ilmatoiminta oli vilkasta.
24.1.1940		Samoin kuin 23.1.1940.
25.1.1940	08.00	Sää: - 10 astetta. Lumipyry.
26.1.1940	08.00	Samaa kuin 25.1.1940
27.1.1940	08.00	Sää: - 20 astetta. Kirkas. Vihollisen lentotoiminta on erittäin vilkasta. Myöhemmin Kevytkomppania von Essen toimi osana omaa rykmenttiään Saunajärven suunnalla. Sodan loppuviimeisinä viikkoina ja päivinä osasto taisteli Kilpelänkankaan ja Löytövaaran puolustuslinjoilla, niiden oikealla siivellä, Löytöjärven eteläpuolen maastoissa.